

A fydddech chi eisiau mynd i weld Meddyg Tuduraidd?

Yn ffodus i ni mae meddygaeth wedi datblygu llawer dros y 500 mlynedd diwethaf. Byddai gweld meddyg Tuduraidd yn sicr wedi ein gwneud yn anesmwyth iawn.

Meddygaeth - Hiwmorau and Sêr

Ar wahân i weddïau a swynion, roedd bobl sâl y Tuduraidd a Stuartiaud ym Mhrydain yn dibynnu am gymorth ar y proffesiwn meddygol. Yn dibynnu ar eu cyfoeth a'u statws, gallent ymgynghori â meddyg mewn coleg, llawfeddyg mwy ymarferol, apothecari neu fferylllydd, neu y 'dyn cyfrwys' lleol, y fenyw ddoeth, neu'r cwac teithiol.

Rhannodd yr holl ymarferwyr hyn lawer yr un credoau am y corff dynol, a ddeilliodd o feddygon Arabeg canoloesol neu feddygon Iddewig o theori Roegaidd Glasurol. Roedd y corff, roedden nhw'n credu, yn adlewyrchu'r bydysawd. Gan fod y bydysawd yn cynnwys pedair elfen - daear, aer, tân a dŵr, felly roedd y corff yn cynnwys pedwar 'hiwmor'. Roedd y felan (fel daear) yn oer a sych, yn cynnwys 'bustl' tywyll. Roedd gwaed (fel aer) yn boeth ac yn wlyb, gan arwain at anian siriol 'hyderus'. Roedd 'coler' drwg-dymherus (fel tân) yn boeth ac yn sych, tra bod 'fflem' (fel dŵr) yn oer a gwlyb, gan gynhyrchu person fflemmatig sy'n symud yn araf. Roedd iechyd da yn dibynnu ar gynnal cydbwysedd 'cyfannol' rhwng yr hiwmorau hyn.

1. Allwch chi baru'r elfennau â hiwmorau y corff?

.....
.....

2. Os bydd y Meddyg Tuduraidd yn galw, a allech chi ddweud wrtho'ch arwydd seren?

.....

3. Beth oedd y Meddyg Tuduraidd yn credu a ddylanwadodd ar yr hiwmorau?.....

.....

Allwch chi ddyfalu beth oedd pwrpas yr offeryn a ddarganfuwyd yn y bag Meddygon Tuduraidd isod?

Mae'r atebion a mwy o ffeithiau am fywyd y Tuduriaid i'w gweld yma:

<https://cadw.llyw.cymru/dysgu/addysg/adnoddau-addysg/cistiau-trysor>

Gemau

Yng nghyfnod y Tuduriaid, byddai pobl yn chwarae gemau ar gyfer adloniant, yn debyg iawn i ni nawr.

Hoffech chi chwarae gêm o 3 Men's Morris?

Yn gyntaf oll, defnyddiwch ddarn o bapur, neu ddarn o frethyn a lluniwch y dyluniad hwn:

Yna dewch o hyd i 6 o gerrig mân yn yr ardd, 3 o bob lliw.

Defnyddir y dyluniad hwn, gyda 9 'pwynt' a rhigolau rhyngddynt, i chwarae gêm syml i 2 chwaraewr.

Mae gan bob chwaraewr 3 cownter, ac maen nhw'n defnyddio un ar gyfer bob tro. Nod y gêm yw i chwaraewr wneud llinell syth o 3 i unrhyw gyfeiriad ar y bwrdd, tra bod y chwaraewr arall yn ceisio eu hatal trwy osod cownteri yn eu ffordd.

Beth yw enw'r hen gêm hon heddiw?

.....

Gadewch i ni chwilio geiriau

A allwch chi ddod o hyd i'r geiriau canlynol?

GWAED PLANEDAU WORMWOOD DANT ASTRONOMI HIWMORAU TUDUR BUSTL IECHYD
FFLAIM TREPAN WY GWLAN CWAC MEDDYG CROEN

I	F	F	E	P	L	A	N	E	D	A	U	M	O
I	H	U	R	A	E	T	D	S	W	G	H	R	I
G	I	L	Y	W	S	C	U	A	E	R	T	E	T
W	W	O	R	M	W	O	O	D	F	D	C	J	M
R	M	A	W	R	E	Y	I	F	U	H	B	E	C
E	O	E	E	L	F	D	E	I	Y	R	D	L	L
D	R	R	L	D	R	U	M	D	S	D	A	G	A
D	A	F	D	N	U	O	W	I	Y	T	N	I	F
A	U	N	A	P	N	T	C	G	I	L	A	M	F
L	O	L	R	O	W	L	T	S	U	B	P	M	L
W	W	I	R	M	E	D	C	I	D	L	E	E	A
G	L	T	D	A	N	T	W	A	S	T	R	R	I
G	S	T	F	S	Y	D	A	D	P	C	T	E	M
A	W	W	R	D	E	L	C	R	O	E	N	O	E

Ffaith Erchyll

Ymhlith y credoau mwyaf rhyfeddol am glwyfau oedd y gallent gael eu gwella trwy roi cymysgedd ar yr arf a oedd wedi achosi'r anaf, yn hytrach nag i'r clwyf ei hun. Daw'r 'iachâd gan arf' 1608 o Lyfr Aelwyd y Teulu Fairfax.

'Cymerwch y mwsogl ar benglog dyn sydd wedi ei dagu ddwy owns, o fymmia gwaed dyn owns a hanner; o bryfed genwair wedi'u golchi mewn gwin owns a hanner; o hemetitis dwy owns; o fraster baedd a mochyn baedd, dwy ddram yr un; olew o dyrpentin dwy ddram. Malwch nhw a'u cadw tan fydd yr haul yn Libra. Trochwch yr arf yn yr eli, neu os na ellir cael yr arf, ffon helyg wedi'i gwlychu â gwaed wrth agor y clwyf. A gadewch i'r claf olchi ei glwyf yn y bore gyda'i wrin ei hun a'i rwymo â lliain glân.'

Tynnwch lun cynnwys bag meddygol y Meddygon Tuduraidd